

LAGUTSKOTTETS UTLÅTANDE 6/2001 rd

Statsrådets skrivelse med anledning av Europeiska gemenskapernas kommissions initiativ till rådets rambeslut (människohandel)

Till stora utskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagens talman sände den 2 maj 2001 statsrådets skrivelse med anledning av Europeiska gemenskapernas kommissions initiativ till rådets rambeslut (människohandel) (U 23/2001 rd) till stora utskottet för behandling och bestämde samtidigt att lagutskottet skall lämna utlåtande i saken till stora utskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- lagstiftningsrådet Sanna Heikinheimo, justitieministeriet
- överkommissarie Kari Koivuniemi, inrikesministeriet.

Dessutom har KvinnoSaksförbundet Unionen i Finland lämnat ett skriftligt utlåtande.

STATSRÅDETS SKRIVELSE

Förslaget till rambeslut

Europeiska gemenskapernas kommission har den 15 januari 2001 lagt fram ett förslag till rambeslut om åtgärder för att bekämpa människohandel. Avsikten med rambeslutet är en tillnärmning av medlemsstaternas straffrättsliga lagstiftning om människohandel genom att för enhetliga definitionerna gällande människohandel, området för den straffbara handlingen samt påföljderna.

Enligt rambeslutet skall medlemsstaterna kriminalisera brott som avser människohandel för arbetskraftsexploatering och sexuell exploatering, till exempel rekrytering, transport, överföring och hysande av en person, samt efterföljande mottagande och överföring av honom eller henne.

Människohandel för arbetskraftsexploatering är enligt rambeslutet straffbart om personens

grundläggande rättigheter har varit undertryckta och fortsätter att undertryckas i syfte att utnyttja honom eller henne i tillverkning av varor eller tillhandahållande av tjänster i överträdelse av arbetsmarknadsbestämmelser om villkor för arbete, löner och hälsa och säkerhet på arbetsplatsen. Vidare är människohandel för sexuell exploatering straffbart om syftet är att utnyttja personen i prostitution eller pornografiska föreställningar eller produktion av pornografiskt material. I vardera fallet förutsätter straffbarhet att tvång, våld eller hot, inklusive bortförande, eller svikligt förfarande eller bedrägeri har brukats, eller missbruk av makt, inflytande eller påtryckningar eller någon annan form av övergrepp har förekommit.

Anstiften, medhjälp, främjande och försök att begå de brott som anges i rambeslutet skall föreskrivas vara straffbara och det skall vara möjligt

att ställa en juridisk person till svars för dessa brott. Brotten skall vara belagda med effektiva, proportionerliga och avskräckande påföljder. Maximistraflet skall vara fängelse i minst sex år och minst tio år om brotten utförts med särskild hänsynslöshet. I rambeslutet ingår också bestämmelser om domstolarnas behörighet.

Statsrådets ståndpunkt

Regeringen anser det vara viktigt att EU effektiviserar åtgärderna för bekämpning av människo-

handel i enlighet med slutsatserna från Europeiska rådet i Tammerfors. Det är angeläget att utveckla och förenhetliga den lagstiftning i medlemsstaterna som hänför sig till bekämpning av människohandel. Speciellt de åtgärder med vilka medlemsstaterna strävar att effektivt bekämpa den människohandel som den organiserade brottsligheten sysslar med bör understödjas, menar regeringen. Regeringen förhåller sig således positiv till kommissionens initiativ.

UTSKOTTETS STÄLLNINGSTAGANDEN

Motivering

Enligt en utredning till utskottet har detaljerna i förslaget till rambeslut ändrats under behandlingen i arbetsgrupp och regeringen kan nu utan svårighet tillstyrka förslaget. I och med att bestämmelserna om området för den straffbara handlingen har ändrats överensstämmer texten i den föreslagna bestämmelsen om tillämpningsområdet nästan helt med det 2000 undertecknade kompletterande protokollet om människohandel till Förenta Nationernas konvention om bekämpande av organiserad brottslighet. I fråga om tillämpningsområdet avviker konventionen och rambeslutet från varandra i det avseendet att rambeslutet inte gäller människohandel för donation av organ. Utskottet påpekar att skillnaden beror på att unionens behörighet endast anses gälla människohandel för arbetskraftsexploatering och för sexuell exploatering.

Internationell människohandel är allvarlig brottslighet som Europeiska unionens medlemsstater i samarbete bör bekämpa. Av denna orsak anser utskottet att rambeslutet är behövligt och lämpligt och tillstyrker därför förslaget.

Utskottet har tidigare lagt fram sin syn (LaUU 13/2000 rd — U 40/2000 rd, LaUU 15/2000 rd — U 66/2000 rd och LaUU 5/2001 rd — U 66/2000 rd) på att förenhetliga straffen genom EU:s rambeslut. Behovet av enhetliga straff bör granskas särskilt med tanke på varje form av brottslighet. I detta fall är det lämpligt att fören-

hetliga straffen på grund av att människohandel är ett internationellt brott.

Enligt förslaget bör människohandel bestraffas som människorov enligt 25 kap. 3 § strafflagen. Maximistraflet enligt den 1995 ändrade bestämmelsen om straff för människorov är fängelse i tio år. Följaktligen finner utskottet att de i rambeslutet förutsatta maximistraffen fängelse i minst sex år och minst tio år, om brotten utförs med särskild hänsynslöshet, inte är orimligt stränga. De i rambeslutet intagna långa minimitiderna för maximistraffen begränsar kraftigt medlemsstaternas nationella beslutanderätt. När strafflagen i sin helhet reformerades var strävan att inskränka straffskalornas omfattning och undvika bestämmelser om maximistraf som är så stränga att det på förhand är uppenbart att de i praktiken inte kommer att tillämpas. Utskottet anser att de föreslagna bestämmelserna om straffskalor också bör bedömas ur denna synvinkel. Straffskalorna bör inte förenhetligas i så hög grad att de i själva verket utgör ett hinder för riksdagen att fatta beslut om dem. Maximistrafrens minimilängd kan i detta fall ställas på en lägre nivå utan att det blir svårare att genomföra rambeslutet, konstaterar utskottet.

Artikel 4 i förslaget gäller sådana försvårande omständigheter som gör människohandel till ett grovt brott. Utskottet menar att brottet också som helhet bör bedömas som grovt. Förslaget

saknar en förutsättning som gäller en helhetsbedömning av brottet.

Utlåtande

Lagutskottet meddelar vördsamt som sitt utlåtande

att utskottet tillstyrker rambeslutet med ovannämnda anmärkningar.

Helsingfors den 15 maj 2001

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Henrik Lax /sv
vordf. Matti Vähänäkki /sd
medl. Sulo Aittoniemi /alk
Erkki Kanerva /sd
Toimi Kankaanniemi /fkf
Annika Lapintie /vänst
Paula Lehtomäki /cent

Kari Myllyniemi /cent
Kirsi Ojansuu /gröna
Veijo Puhjo /vänst
Susanna Rahkonen /sd
Tero Rönni /sd
Mauri Salo /cent (delvis)
Lasse Virén /saml.

Sekreterare vid behandlingen i utskottet var

utskottsrådet Timo Tuovinen.